

Кривенко Юлія Васи́лівна,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВІДНОСИНИ В СФЕРІ ОСВІТИ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Сучасний розвиток освіти неможливий без належного правового регулювання, в тому числі нормами приватного права. Саме з цим пов'язаний інтерес правових проблем реформування освіти всіх рівнів, яке, слід зазначити, відбувається впродовж останніх років, але поки що результати є невітшними і зміни в освіті ледь помітні.

Законодавство у сфері освіти відрізняється широтою змісту, що відображено в історичних традиціях становлення освіти.

За радянських часів існуючий підхід до регулювання суспільних відносин у сфері освіти будувався на адміністративно-правових засадах [1, с. 202].

У 70-80-ті роки минулого століття вчені розпочали дослідження специфіки правових відносин у сфері освіти. У результаті з'явилася точка зору, що відносини, які виникають у сфері освіти, не зводяться тільки до класичних адміністративно-правових відносин як відносин «підпорядкування» [2, с. 184–189], також містять ознаки приватно-правових відносин.

Міністр освіти України С. Шкарлет розглядає можливість розробки освітнього кодексу, однак ця пропозиція не є новою. У 1920-ті роки на території УРСР діяв Кодекс законів про народну освіту. На Х з'їзді РКП (б) у 1921 році було визначено завдання: «допомогти трудовим масам «невеликорусских» народів наздогнати центральну Росію», зокрема «розвинути у себе пресу, школи, театри, клубну справу і взагалі культурно-освітні установи на рідній мові». Для вирішення багатьох питань у сфері освіти був розроблений і прийнятий кодекс. Ініціатором кодифікації було Політбюро ЦК КП (б) У, який 23 червня 1922 року ухвалило рішення з цього питання. У Народному комісаріаті освіти УРСР були створені допоміжні групи, що працювали над проектом Кодексу про народну освіту. 22 листопада 1922 був затверджений Кодекс законів про народну освіту в УРСР, в якому були визначені завдання і структура органів народної освіти, завдання шкіл, середніх і вищих професійних навчальних закладів [3, с. 20].

Упродовж тривалого часу неодноразово серед науковців виникали питання щодо необхідності врегулювання освітньої діяльності, ряд вчених пропонували прийняти кодифікований нормативно-правовий акт, інші вважали за потрібне доповнити Цивільний та Господарський кодекси України окремими главами, які будуть регулювати освітню діяльність .

Сучасний стан реформування системи освіти України характеризується змінами в усіх її підсистемах. При цьому більшість реформ, що запроваджувалися в освіті впродовж тривалого часу, внаслідок пандемії коронавірусу COVID- 2019 виявилися неспроможними вирішити проблеми, які виникли у сфері освіти.

Саме тому розробка і прийняття дієвої законодавчої бази у сфері освіти, своєчасне усунення прогалин та внесення змін у чинне законодавство – актуальним й важливим. На практиці доведено, що саме стан законодавства в освітній галузі є свідченням рівня соціально-економічного розвитку суспільства.

Аналіз сучасного стану вітчизняного законодавства про освіту та динаміку його розвитку дозволяє виявити як позитивні, так і негативні тенденції .

Слід визначити ряд обставин, що перешкоджають гармонійному розвитку вітчизняного законодавства про освіту, а саме:

- відсутність на доктринальному рівні єдиного підходу до визначення правової природи освітніх правовідносин і їх складових елементів;
- невизначеність галузевих принципів правового регулювання, які повинні визначити спрямованість і характер правотворчої і правозастосовної діяльності у сфері освіти;
- відсутність сформованого понятійного апарату, що забезпечує взаємозв'язок норм різних галузей права (конституційного, цивільного, адміністративного, трудового);
- несистемне наростання масиву підзаконних актів;
- поєднання «прогалин» чинного законодавства про освіту в частині регулювання ряду важливих базових питань, з одночасною надлишковою правовою регламентацією забезпечення освітньої діяльності

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березівська Л. Д. Основи будівництва вільної єдиної трудової соціалістичної школи на Україні. Реформи шкільної освіти в Україні у XX столітті: документи, матеріали і коментарі : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ін-т педагогіки НАПН України. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 384 с.
2. Рибчанська Х. В. Методи державного регулювання вищої освіти. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. Вип. 3 (166). С. 184–189.
3. Березівська Л.Д. Ідея організації шкільної освіти на засадах індивідуалізації та диференціації у діяльності Наркомосу УСРР на початку 20–х років XX ст. Педагогічний дискурс, випуск 11. 2012. С.20.